

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ - .Ï. ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΙ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 25844/04)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

24 Απριλίου 2008

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

-Ακριβές αντίγραφο.

Στρασβούργο, 24.04.2008

(υπογραφή)

S. NIELSEN – Γραμματέας Τμήματος

Στην υπόθεση - .Ï. και λοιποί κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα αποτελούμενο από τους:

Nina Vajić, *πρόεδρο,*

Χρήστο Ροζάκη,

Khanlar Hajiyev,

Dean Spielmann,

Sverre Erik Jebens

Giorgio Malinverni,
Γεώργιο Νικολάου, *δικαστές*,
και τον Søren Nielsen, *γραμματέα τμήματος*.

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 27 Μαρτίου 2008,
Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 25844/04) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από εξήντα έξι υπηκόους του Κράτους αυτού, τα ονόματα των οποίων εκτίθενται στο παράρτημα («οι προσφεύγοντες»), οι οποίοι προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 2 Ιουλίου 2004 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από την απεσταλμένη του αντιπροσώπου της, κυρία Γ. Σκιάνη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 20 Σεπτεμβρίου 2005, το Δικαστήριο αποφάσισε να κοινοποιήσει στην Κυβέρνηση την αιτίαση την ελκόμενη από τη διάρκεια της διαδικασίας. Επικαλούμενο τις διατάξεις του άρθρου 29 § 3 της Σύμβασης, αποφάσισε να αποφανθεί συγχρόνως επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Στις 14 Ιανουαρίου 1994, οι προσφεύγοντες άσκησαν ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών αγωγή κατά του Ταμείου Αλληλοβοηθείας Αεροπορίας με σκοπό την καταβολή ενός συμπληρώματος σύνταξης για την περίοδο από τον Ιούλιο του 1989 έως τον Δεκέμβριο του 1992.

5. Στις 31 Μαΐου 1996, το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών απέρριψε την αγωγή τους (απόφαση αριθ. 8780/1996).

6. Στις 23 Σεπτεμβρίου 1996, οι προσφεύγοντες άσκησαν έφεση.

7. Στις 31 Δεκεμβρίου 1998, το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών επικύρωσε την προσβληθείσα απόφαση (απόφαση αριθ. 5688/1998).

8. Στις 19 Μαρτίου 1999, ο υπουργός Εθνικής Αμύνης απηύθυνε επιστολή προς το ελληνικό Κοινοβούλιο, ενημερώνοντας ότι σύντομα θα κατατίθετο νομοσχέδιο το οποίο θα χορηγούσε το εν λόγω συμπλήρωμα σύνταξης για την επίδικη περίοδο.

9. Στις 9 Δεκεμβρίου 1999, οι προσφεύγοντες άσκησαν αίτηση αναίρεσης.

10. Στις 26 Ιανουαρίου 2004, το Συμβούλιο της Επικρατείας απέρριψε την αίτησή τους (απόφαση αριθ. 133/2004).

11. Από τον φάκελο προκύπτει ότι η επίδικη διαδικασία τήρησε την αρχή της αντιμωλία συζήτησης και ότι κατά τη διάρκεια αυτής οι προσφεύγοντες είχαν τη δυνατότητα να εκθέσουν όλα τα επιχειρήματα για την υπεράσπιση της υπόθεσής τους.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Ι. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

12. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας παραγνώρισε την αρχή της «εύλογης προθεσμίας» όπως αυτή προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας υπό (...) δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

13. Η Κυβέρνηση αντικρούει τη θέση αυτή. Υποστηρίζει ότι η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας, η οποία διεξήχθη με ταχύτητα, δεν προσφέρεται για κριτική και ότι οι προσφεύγοντες δεν προσπάθησαν να επιταχύνουν τη διαδικασία.

Α. Επί του παραδεκτού

14. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου.

B. Επί της ουσίας

1. Περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη

15. Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε στις 14 Ιανουαρίου 1994, με την κατάθεση της αγωγής ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών και περατώθηκε στις 26 Ιανουαρίου 2004, με την απόφαση αριθ. 133/2004 του Συμβουλίου της Επικρατείας. Διήρκεσε επομένως παραπάνω από δέκα έτη για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

2. Εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας της διαδικασίας

16. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μίας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του, και ειδικότερα την πολυπλοκότητα της υπόθεσης, την συμπεριφορά του προσφεύγοντος και εκείνη των αρμοδίων αρχών, καθώς και της σημασίας της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

17. Το Δικαστήριο έχει εξετάσει πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα της προκείμενης υπόθεσης και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (*Τζαγγαράκη και λοιποί κατά Ελλάδας*, αριθ. 17965/03, §§ 17-20, 26 Ιανουαρίου 2006).

18. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση. Ειδικότερα, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η υπόθεση παρέμεινε εκκρεμής ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας για μία περίοδο μεγαλύτερη των τεσσάρων ετών, διάστημα το οποίο, υπό τις συνθήκες της υπόθεσης, είναι αφ'εαυτού παράλογο για έναν μόνο βαθμό δικαιοδοσίας. Επιπλέον, το Δικαστήριο επιβεβαιώνει ότι είναι ευθύνη των συμβαλλομένων Κρατών να οργανώσουν το δικαστικό σύστημά τους κατά τρόπο ώστε τα δικαστήριά τους να μπορούν να εξασφαλίσουν σε οποιονδήποτε το δικαίωμα να επιτύχει μία τελεσίδικη απόφαση επί των αμφισβητήσεων των σχετικών με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του αστικής φύσεως μέσα σε λογική προθεσμία (βλέπε *Comingersoll S.A. κατά Πορτογαλίας* [GC], no. 35382/97, § 24, CEDH 2000-

IV). Λαμβάνοντας υπόψη τη νομολογία του επί του ζητήματος αυτού, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας ήταν υπερβολική και δε συνάδει με την απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

II. ΕΠΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ

19. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται, υπό το πρίσμα του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης, ότι κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας, ο υπουργός Εθνικής Αμύνης αναμείχθηκε στη λειτουργία της δικαστικής εξουσίας, αποστέλλοντας επιστολή προς τη βουλή με την οποία την ενημέρωνε για μία ενδεχόμενη διευθέτηση του επίδικου ζητήματος. Επιπλέον, οι προσφεύγοντες παραπονούνται, υπό το πρίσμα του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, για παραβίαση του δικαιώματος σεβασμού της περιουσίας τους λόγω του γεγονότος ότι τα εθνικά δικαστήρια δεν τους αναγνώρισαν ως δικαιούχους του αιτούμενου συμπληρώματος σύνταξης.

Επί του παραδεκτού

20. Λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των στοιχείων που έχει στη διάθεσή του, και στο μέτρο που είναι αρμόδιο να γνωρίζει τους διατυπωθέντες ισχυρισμούς, το Δικαστήριο δε διαπίστωσε καμία ένδειξη παραβίασης των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που εγγυάται η Σύμβαση ή τα Πρωτόκολλά της. Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά την αιτίαση την ελκόμενη από το δίκαιο της επίδικης διαδικασίας, το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι προσφεύγοντες ουδόλως τεκμηριώνουν τον τρόπο με τον οποίο η επιστολή που η εκτελεστική εξουσία απέστειλε στη βουλή θα μπορούσε να έχει επηρεάσει το αποτέλεσμα της επίμαχης δικαστικής διαδικασίας. Επιπλέον, το Δικαστήριο δε διαπιστώνει καμία ένδειξη αυθαιρεσίας στη διεξαγωγή της επίδικης διαδικασίας η οποία τήρησε την αρχή της αντιμωλία συζήτησης και στη διάρκεια της οποίας οι προσφεύγοντες είχαν τη δυνατότητα να εκθέσουν όλα τα επιχειρήματα για την υπεράσπιση της υπόθεσής τους.

21. Σε ό,τι αφορά το δικαίωμα για σεβασμό της περιουσίας, η προβαλλόμενη αξίωση των προσφευγόντων δεν μπορεί να θεωρηθεί «περιουσία» με την έννοια του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1, καθώς δεν είχε διαπιστωθεί από δικαστική απόφαση έχουσα ισχύ δεδικασμένου. Εν τούτοις, αυτή είναι η προϋπόθεση ώστε μία αξίωση να είναι βεβαία και απαιτητή και, συνεπώς, να προστατεύεται από την εν

λόγω διάταξη (βλέπε *Ελληνικά Διυλιστήρια Στραν και Στρατής Ανδρεάδης κατά Ελλάδας*, απόφαση της 9 Δεκεμβρίου 1994, série A, no. 301-B, σελ. 84, § 59).

22. Έπεται ότι αυτό το τμήμα της προσφυγής είναι προδήλως αβάσιμο και πρέπει να απορριφθεί κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

23. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία και έξοδα και δικαστική δαπάνη

24. Οι προσφεύγοντες αξιώνουν ένα κατ'αποκοπή ποσό 6.360 ευρώ ο καθένας για την υλική ζημία και την ηθική βλάβη που υποστηρίζουν ότι υπέστησαν καθώς και για έξοδα και δικαστική δαπάνη

25. Η Κυβέρνηση αντικρούει τις αξιώσεις αυτές. Υποστηρίζει ειδικότερα ότι δεν υφίσταται αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της πιθανούς υλικής ζημίας και της διαπιστωθείσας παραβίασης. Επιπλέον, σε ό,τι αφορά την ηθική βλάβη, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε αφ'εαυτής μία επαρκή δίκαιη ικανοποίηση. Εναλλακτικά, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το επιδικαστέο για την αιτία αυτή ποσό δεν μπορεί να υπερβεί τα 1.000 ευρώ. Τέλος, σε ό,τι αφορά το αιτούμενο ποσό για έξοδα και δικαστική δαπάνη, η Κυβέρνηση σημειώνει ότι οι προσφεύγοντες δε διατυπώνουν κανένα ξεχωριστό αίτημα ως προς τούτο. Προσθέτει ότι δεν προσκομίζουν κανένα τιμολόγιο για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

26. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η διαπίστωση της παραβίασης της Σύμβασης στην οποία κατέληξε απορρέει αποκλειστικά από μία παραγνώριση του δικαιώματος των ενδιαφερομένων να εκδικασθούν οι υποθέσεις τους εντός «λογικής προθεσμίας». Υπό αυτές τις συνθήκες, δε διαπιστώνει την ύπαρξη αιτιώδους

συνάφειας μεταξύ της διαπιστωθείσας παραβίασης και οποιασδήποτε υλικής ζημίας μπορεί να υπέστησαν οι προσφεύγοντες.

27. Απεναντίας, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η επιμήκυνση της επίδικης διαδικασίας πέραν της «λογικής προθεσμίας» προκάλεσε στους προσφεύγοντες μία βέβαιη ηθική βλάβη η οποία δικαιολογεί την επιδίκαση αποζημίωσης. Το Δικαστήριο λαμβάνει ως προς τούτο υπόψη τον αριθμό των προσφευγόντων, τη φύση της διαπιστωθείσας παραβίασης καθώς και την ανάγκη καθορισμού των ποσών κατά τρόπο που το συνολικό ποσό να συνάδει με τη νομολογία του επί παρόμοιων υποθέσεων και να είναι εύλογο υπό το φως του αντικειμένου της εν λόγω διαδικασίας (*Αρβανιτάκη-Ρομποτή και λοιποί κατά Ελλάδας* [GC], αριθ. 27278/03, § 36, 15 Φεβρουαρίου 2008). Λαμβάνει επίσης υπόψη την απουσία αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της διαπιστωθείσας παραβίασης και οποιασδήποτε υλικής ζημίας μπορεί να υπέστησαν οι προσφεύγοντες. Ενόψει των ανωτέρω, το Δικαστήριο επιδικάζει 3.180 ευρώ σε κάθε προσφεύγοντα για την προκληθείσα ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

28. Σε ό,τι αφορά τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη, το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι προσφεύγοντες δε διατυπώνουν κανένα ξεχωριστό αίτημα ως προς τούτο. Επιπλέον, δεν προσκομίζουν κανένα τιμολόγιο ή απόδειξη αμοιβής. Πρέπει επομένως να απορριφθεί το αίτημά τους ως προς αυτό το σημείο.

B. Τόκοι υπερημερίας

29. Το Δικαστήριο κρίνει προσηκόν να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή ως προς την αιτίαση την ελκόμενη από την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας και απαράδεκτη κατά τα λοιπά..
2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.
3. *Αποφαίνεται*

α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει σε κάθε προσφεύγοντα, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 3.180 (τρεις χιλιάδες εκατόν ογδόντα) ευρώ για ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος,

β) ότι, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

4. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 24 Απριλίου 2008 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

Søren Nielsen

Γραμματέας

(υπογραφή)

Nina Vajić

Πρόεδρος

Κατάλογος προσφευγόντων

1. - .ἡ. " ὐ </ ' ϣ/ "
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.
- 27.
- 28.
- 29.
- 30.
- 31.
- 32.

- 33.
- 34.
- 35.
- 36.
- 37.
- 38.
- 39.
- 40.
- 41.
- 42.
- 43.
- 44.
- 45.
- 46.
- 47.
- 48.
- 49.
- 50.
- 51.
- 52.
- 53.
- 54.
- 55.
- 56.
- 57.
- 58.
- 59.
- 60.
- 61.
- 62.
- 63.
- 64.
- 65.
- 66.

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 22 Μαΐου 2008

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος